

УДК 340.15:343.37](477)"196"

DOI <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2026-1/4>

БОРТЬБА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УРСР З РОЗКРАДАННЯМИ ВРОЖАЮ У СЕРЕДИНІ 1960-Х РОКІВ

Ярмиш Олександр Назарович,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач Навчально-наукової лабораторії дослідження
проблем забезпечення прав осіб, які постраждали від війни
Дніпровського державного університету внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0002-4811-4520

Греченко Володимир Анатолійович,

доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри гуманітарних дисциплін та українознавства
Харківського національного університету внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0002-6046-0178

Важливим завданням, яке щорічно поставало перед правоохоронними та судово-прокурорськими органами республіки, була боротьба з розкраданнями нового врожаю. Основні напрями та результати цієї роботи доповідалися керівникові республіки П. Ю. Шелесту за підписами прокурора УРСР, міністра охорони громадського порядку УРСР, голови Верховного суду УРСР. Це свідчить про велике значення, яке надавалося даному питанню, оскільки воно було пов'язане з однією з найважливіших соціальних проблем, – забезпеченням населення продовольством. Вивчення справ та аналіз контингенту притягнутих до кримінальної відповідальності за цей злочин осіб показує, що в переважній більшості крадіжки скоювалися у невеликих розмірах окремими колгоспниками і робітниками радгоспів, які під час жнив мали безпосередній доступ до продуктів врожаю. Однак подекуди допускалися групові організовані розкрадення врожаю у значних розмірах. Слідчими органами республіки за виявленими у 1965 р. фактами розкрадань врожаю було порушено 930 кримінальних справ щодо 1864 осіб. На думку керівників судово-прокурорських та правоохоронних органів республіки, однією з головних умов, яка сприяла розкраданню нового урожаю, було те, що в низці господарств республіки ще не приділялося належної уваги правильному добору осіб на матеріально-відповідальні посади, обліку сільськогосподарської продукції та оформленню документів на її транспортування. У деяких колгоспах та радгоспах зерно на полі залишалося на ніч без охорони, при відправці на токи та хлібоприймальні пункти не зважувалося або направлялося без оформлення документів, що створювало сприятливі умови для розкрадання. Отже, причини розкрадань нового врожаю вони вбачали лише в організаційних проблемах, навіть не згадуючи (фактично ігноруючи) соціальні. До них можна віднести і низький рівень життя, і недостатнє матеріальне забезпечення, і прагнення його покращити, хай навіть злочинним шляхом, низький рівень загальної культури, в тому числі і правової, зневажливе ставлення до колгоспно-радгоспної власності. Крім притягнення винних у розкраданні до кримінальної відповідальності, організовувалося проведення різних нарад з цього питання, для протидії розкраданням ширше стала залучатися громадськість, активізувалася профілактична робота.

Ключові слова: Україна, 1960-ті роки, прокуратура, міліція, суди, розкрадання врожаю.

Yarmysh Oleksandr, Grechenko Volodymyr. The fight of law enforcement bodies of the Ukrainian SSR against theft of the new harvest in the mid-1960s

An important task that was faced annually by the law enforcement and juridical and prosecutorial bodies of the republic was the fight against theft of the new harvest. The main directions and results of this fight were sent to the head of the republic P. Yu. Shelest under the signatures of the prosecutor of the Ukrainian SSR, the Minister of Public Order of the Ukrainian SSR, and the Chairman of the Supreme Court of the Ukrainian SSR. The fact that such material was

sent to the first head of the republic and under the signatures of the heads of the three law enforcement agencies of the state testifies to the importance that was attached to this issue, since it was connected with one of the most important social problems – providing the population with food. The study of cases and the analysis of the contingent of persons brought to criminal responsibility showed that in the vast majority of thefts were committed on a small scale by individual collective farmers and workers of state farms, who had direct access to the harvest products during the harvest. However, in some places, group organized thefts of the harvest were allowed on a significant scale. The investigative bodies of the republic opened 930 criminal cases against 1864 persons based on the facts of theft of the harvest discovered in 1965. The heads of the republic's law enforcement agencies believed that one of the main conditions contributing to the theft of the new harvest was that in a number of farms in the republic, due attention had not yet been paid to the correct selection of persons for materially responsible positions, accounting for agricultural products, and the preparation of documents for its transportation. In a number of collective and state farms, grain was left in the field overnight without security, and when sent to the currents and grain receiving points, it was not weighed or was sent without documents, which created favorable conditions for theft. They saw the reasons for the thefts and looting of the new harvest only in organizational problems, without even mentioning (actually ignoring) social ones. These include the low standard of living, insufficient material security, and the desire to improve it, even by criminal means, the low level of general culture, including legal culture, and a contemptuous attitude towards collective and state farm property. In addition to bringing those guilty of embezzlement to criminal liability, various meetings were organized on this issue, the public began to be more widely involved in combating embezzlement, and preventive work was intensified.

Key words: *Ukraine, 1960s, prosecutor's office, police, courts, crop theft.*

Одним із актуальних завдань держави на сучасному етапі є вдосконалення діяльності її правоохоронних органів. Дослідження історії діяльності органів міліції, як одного з найважливіших правоохоронних органів держави, дає можливість встановити історичний зв'язок між минулим та сьогоденням. Упродовж усієї радянської історії міліції довелося вести наполегливу боротьбу з розкраданнями в сільськогосподарському виробництві. Це – велика проблема, яка була і є, і з якою боротися досить складно.

Автори поставили за мету дослідити основні напрями боротьби правоохоронних органів УРСР з розкраданнями нового врожаю в сільськогосподарських підприємствах республіки в середині 1960-х років.

Важливим напрямом діяльності правоохоронних органів республіки, в тому числі і міліції, була боротьба з розкраданнями нового врожаю. Про основні напрями діяльності міліції у цій сфері влітку 1963 р. свідчить Інформаційний лист Слідчого управління Міністерства охорони громадського порядку (МОГП) УРСР «Про приклади успішної взаємодії органів дізнання і попереднього слідства з виявлення і викриття розкрадачів сільськогосподарської продукції від 20 серпня 1963 р., адресований начальникам слідчих відділів

УОГП областей і при управліннях міліції міст, начальникам слідств при дорожніх і водних відділах міліції. У цьому листі, зокрема, підкреслювалося, що успішному розслідуванню та розкриттю злочинів, пов'язаних з розкраданням нового врожаю, сприяв контакт у діяльності органів дізнання та попереднього слідства.

Прикладом правильно організованої роботи з початку збиральної кампанії в листі називалася діяльність працівників слідчих відділень при Барському РВМ (старший слідчий лейтенант міліції Суботін), Калинівському РВМ (начальник слідств капітан міліції Павленко) та Жмеринському РВМ (начальник слідств капітан міліції Колесов). Так, старший слідчий Суботін порушену справу 20 липня 1963 за ст. 84, ч. II КК УРСР за звинуваченням громадянина Чорного, на основі реалізації оперативних даних, закінчив розслідуванням у 4-денний термін. У ході розслідування було встановлено, що Чорний, працюючи помічником комбайнера у колгоспі «Україна» с. Конишев здійснював систематичні розкрадання гороху, внаслідок чого завіз собі додому 274 кг, що під час обшуку було виявлено та вилучено. 21 липня 1963 року злочинні дії Чорного було обговорено на загальних зборах колгоспників, які одногосно

вирішили просити органи слідства передати його до суду як злісного розкрадача народного добра. З інформацією на зборах виступив слідчий Суботін. Після зборів Чорний був взятий під варту і 23 липня 1963 року закінчена справа була направлена прокурору. Народний суд засудив гр. Чорного до 3 років позбавлення волі.

Начальник слідчого відділення при Жмеринському РВМ Колесов спільно з оперативними працівниками у липні 1963 року викрили групу розкрадачів зерна в Браїлівському відділенні радгоспу. Розслідуванням було встановлено, що комбайнер радгоспу громадянин Ісаков, як старший агрегату, увійшовши у злочинний зв'язок із соломокопильником Риндиком, трактористом Марчуком, причіпником Валіцьким, їздовим тракторного парку Драцевським, сторожем полів Забаштанським та сторожем комбайна Чорним 18 липня 1963 р. скоїли розкрадання пшениці з бункера комбайна вагою 233 кг, з яких мішок вагою 63 кг сховали в копицю, а 170 кг пшениці намагалися доставити до с. Браїлів з метою продажу, але були затримані на місці злочину, а обшуком у вищевказаних осіб було виявлено та вилучено 1046 кг зерна. Усі розкрадачі були ув'язнені, а основні слідчі дії, незважаючи на великий обсяг роботи, були закінчені протягом 10 днів.

З початку збирання врожаю по 1 серпня 1963 р. органами міліції та слідчими працівниками УОГП Вінницької області було порушено 84 кримінальні справи на розкрадачів зернопродуктів, за якими було притягнуто до кримінальної відповідальності 36 обвинувачених. У злочинців було вилучено та повернуто державі 9560 кг зерна [2, арк. 13–14].

Якою була ситуація у цій сфері влітку і восени 1965 р., свідчать дві Доповідні записки про стан боротьби з розкраданням врожаю 1965 року в республіці від 11 серпня 1965 р. та 20 жовтня 1965 р., спрямовані першому секретареві ЦК КПУ П.Ю. Шелесту, яку підписали в.о. прокурора УРСР К. Згурська, міністр охорони громадського порядку УРСР І. Головченко, голова Верховного суду УРСР В. Зайчук (у першому випадку) та відповідно Ф. Глух, І. Головченко, В. Зайчук (у другому випадку). Те, що такий

матеріал надсилався першому керівникові республіки, свідчить про те значення, яке надавалося цьому питанню, оскільки воно було пов'язане з однією з найважливіших соціальних проблем – забезпеченням населення продовольством.

Керівники правоохоронних та судово-прокурорських органів повідомляли, що основна увага в роботі їхніх підлеглих спрямовується на профілактичні заходи по запобіганню розкрадань та усуненню причин і умов, що сприяють їхньому скоєнню. З метою покращання діяльності адміністративних органів, в областях і районах республіки були проведені міжвідомчі наради працівників прокуратури, міліції та судів з питань організації боротьби з розкраданнями врожаю то залучення до роботи широкої громадськості [7, арк. 66]. Працівники Прокуратури республіки, Міністерства охорони громадського порядку і Верховного суду УРСР протягом червня-липня 1965 р. виїжджали у Полтавську, Кримську, Херсонську, Кіровоградську, Одеську, Хмельницьку, Харківську, Луганську та інші області. У даному документі відзначалося, що порівняно з 1964 роком кількість випадків крадіжок і розкраденої сільськогосподарської продукції значно зменшились. Якщо за станом на 1 серпня 1964 року в республіці було виявлено 987 випадків і у розкрадачів було вилучено 176,5 т сільськогосподарської продукції, в тому числі 88,5 т зерна, 35 т кормів, 13 т овочів, то в 1965 році з початку жнив було виявлено 446 випадків і у розкрадачів було вилучено 109,5 т сільськогосподарської продукції, в тому числі 47,3 т зерна, 60,8 т кормів і 1,5 т овочів [7, арк. 67].

За виявленими влітку 1965 р. фактами розкрадань врожаю було порушено 173 кримінальні справи стосовно 242 осіб. У числі притягнутих до кримінальної відповідальності було 125 рядових колгоспників та робітників радгоспів: 92 шофери та їздові; 45 механізаторів, 4 сторожа, комірники та завідуючих токами та 37 осіб, які не мали стосунку до сільськогосподарського виробництва. Поряд з цим щодо 216 осіб, які вперше скоїли дрібні крадіжки врожаю і усвідомили свою провину, матеріали були передані на розгляд громадськості, зокрема, у Донецькій області таких було 60, Хмельницькій – 49,

Черкаській – 18, Полтавській – 28, Кримській – 13, Запорізькій – 11 [7, арк. 68].

Вивчення справ та аналіз контингенту притягнутих до кримінальної відповідальності осіб свідчили, що в переважній більшості крадіжки скоювались у невеликих розмірах окремими колгоспниками і робітниками радгоспів, які під час жнив мали безпосередній доступ до продуктів врожаю. Однак, подекуди допускалися групові організовані розкрадання врожаю у значних розмірах. Так, комбайнери радгоспу «Більшовик» Червоногвардійського району Кримської області Левенець М. Ф. (секретар парторганізації відділення), Гарбуз Д. М. (член КПРС) та шофер цього радгоспу Черкасов В. А. 25 липня 1965 року за домовленістю між собою вкрали з бункерів комбайнів пшеницю вагою 1800 кг, яку завезли на млин радгоспу і здали її без документів завідувачу млином Родіонову Н. І. Вкрадене зерно було повернуто в радгосп, а злочинців було притягнуто до кримінальної відповідальності [7, арк. 69].

Виявлено було й таке, що розкраданням продуктів нового врожаю займалися навіть окремі особи, яким доручено охорону врожаю. Так, у Одеській області вагар колгоспу «Приморський» Татарбунарського району Хуторенко В. А., домовившись в їздовими колгоспу Єременко В. І. і Мунтяном А. Н., 28 липня 1965 р. вкрали з току колгоспу 476 кг пшениці, яку завезли на млин. Розкрадачів було притягнуто до кримінальної відповідальності, а вкрадене зерно повернуто колгоспу. За період жнив у розкрадачів нового врожаю було вилучено 3 мотоцикли та 4 велосипеди, на яких злочинці перевозили викрадену продукцію [7, арк. 70].

Керівники правоохоронних та судово-прокурорських органів республіки намагалися виокремити причини розкрадань та крадіжок нового урожаю і вважали, що однією з головних умов, яка сприяла розкраданню нового урожаю, було те, що в низці господарств республіки ще не приділялося належної уваги правильному добору осіб на матеріально-відповідальні посади, обліку сільськогосподарської продукції та оформленню документів на її транспортування. У низці колгоспів та радгоспів зерно на полі залишалося на ніч без охорони, при відправці на токи та хлібо-

приймальні пункти не зважувалося або направлялося без оформлення документів, що створювало сприятливі умови для розкрадання [7, арк. 70].

Отже, як бачимо, причини розкрадань та крадіжок нового врожаю вони вбачали лише в організаційних проблемах, навіть не згадуючи (фактично ігноруючи) соціальні. До них можна віднести і низький рівень життя, і недостатнє матеріальне забезпечення, і прагнення його покращити, хай навіть злочинним шляхом, низький рівень загальної культури, в тому числі і правової, зневажливе ставлення до колгоспно-радгоспної власності. Сюди можна також додати генетичну пам'ять про Голодомор 1932–1933 рр. та голод 1946–1947 рр., які пережили представники цих поколінь, які ще працювали у 1965 р. Звичайно, що таке замовчування цих причин з боку керівників правоохоронних органів не було випадковим. Можливо, вони навіть зробили це не спеціально, хоча теж були свідками тих подій, про які ми писали вище. У радянські часи вони й не могли написати інакше, бо такою тоді була ідеологія і їхній менталітет, сформований радянським вихованням та способом життя.

У Доповідній записці наводились й інші, досить багаточисельні приклади розкрадань нового врожаю. Так, 30 липня 1965 р. шофер Тетіївського автопарку Білоцерківського району Київської області Корнієнко А. В. та вантажник колгоспу «Здобутки Жовтня», користуючись тим, що оформлення документів на відвантаження зерна від комбайна на тік проводиться в кінці дня, вкрали 254 кг пшениці, які заховали в лісопосадці, а потім перевезли до матері водія Корнієнка. Викрадена пшениця була вилучена та повернута колгоспові, а розкрадачі притягнені до відповідальності [7, арк. 71].

23 липня 1965 р. на квартирі продавця магазину колгоспу «Дружба народів» Новоазовського району Донецької області Макарової (член КПРС) було вилучено 300 кг пшениці нового врожаю. Розслідуванням було встановлено, що водії цього колгоспу Загорулько Є. А. і Макаров В. Ф. під час перевезення зерна від комбайна на тік колгоспу вкрали 600 кг. і продали його Макаровій за 49 руб., а одержані гроші поділили. Розкрадачі були притягнені до кримінальної відповідальності.

Станом на 1 серпня 1965 року судами республіки було розглянуто 25 кримінальних справ щодо 29 розкрадачів нового врожаю. Заходи з попередження та викриття фактів розкрадання та розбазарювання продукції нового врожаю продовжувалися і надалі, про що інформувалося в другій Доповідній записці П. Ю. Шелесту від 20 жовтня 1965 р., яка вже згадувалася вище. У документі, зокрема, повідомлялося, що протягом вересня 1965 р. адміністративні органи республіки продовжували роботу з боротьби з розкраданнями продукції нового врожаю. В областях республіки було здійснено низку організаційних заходів, спрямованих на *повне* (виділення наше – Авт.) збереження від розкрадань і втрат як зернових, так і пізніх культур – картоплі, кукурудзи, цукрових буряків. Це було бажаною, але нереальною задачею.

Станом на 10 жовтня 1965 року в республіці з початку жнив було виявлено 2200 випадків розкрадань і крадіжок зерна, картоплі, кукурудзи, цукрових буряків та інших продуктів нового урожаю, в тому числі – у Львівській області – 230 випадків, Донецькій – 247, Луганській – 195, Хмельницькій – 132, Миколаївській – 122, Полтавській – 91, Тернопільській – 89, Одеській – 86, Вінницькій – 80. За цей же період 1964 року в республіці було зареєстровано 3555 випадків розкрадань та крадіжок урожаю, а на 10 жовтня 1963 року – 4337 випадків.

Серед притягнених до кримінальної відповідальності було 585 рядових колгоспників, робітників радгоспів та підсобних господарств, 300 водіїв автомашин та їзових, 247 механізаторів, 80 сторожів, комірників, вагарів і завідуючих токами, 16 бригадирів, 16 членів правлінь сільгоспартілей і адміністрацій радгоспів, а також 120 осіб, які не мали стосунку до сільськогосподарського виробництва [7, арк. 75–76].

У деяких випадках громадяни самі повідомляли про випадки розкрадань продукції нового урожаю. Так, до Ленінського райвідділу міліції Кримської області надійшов сигнал про те, що комірник колгоспу «Заповіт Ілліча» Шекула і бригадир Єременко навантажили на колгоспному току автомашину пшеницею і здали в млин, не оформивши на це ніяких документів. При

перевірці цього повідомлення було встановлено, що Шекула та Єременко дійсно завезли в млин майже три тони пшениці з тим, щоб переробити її, а борошно продати на власну користь. Проти розкрадачів було порушено кримінальну справу, а пшеницю вилучено.

В окремих господарствах республіки було встановлено факти злочинної безгосподарності, що призвело до втрат і псування врожаю. Так, в колгоспі ім. ХХІ партз'їзду в Яготинському районі на Київщині з вини голови правління Маклакова, агронома Чорнобай і секретаря партійної організації Калашника не були вжиті заходи для просушування і розміщення зерна, в результаті чого прийшли в непридатність 48,5 тон пшениці. Маклакова та його заступника Качанова було притягнуто до кримінальної відповідальності.

Станом на 10 жовтня 1965 року судами республіки було розглянуто 436 кримінальних справ за фактами розкрадання врожаю, в тому числі 353 справи або 81% було розглянуто на виїзних засіданнях судів за місцем вчинення злочинів. При вивченні справ було встановлено, що суди правильно обирають міру покарання – відповідно до тяжкості вчиненого злочину та особи обвинуваченого. За період збирання врожаю у розкрадачів було вилучено 4 автомашини, 30 мотоциклів і моторолерів, 33 велосипеди, які використовувалися ними як засоби вчинення злочинів.

Керівники правоохоронних та судово-прокурорських органів республіки запевняли свого «шефа» Петра Шелеста, що їхні підлеглі вживають подальших заходів для посилення боротьби з розкраданням врожаю [7, арк. 79].

Боротьба з розкраданнями нового врожаю була відповідальним завданням і суттєвим аспектом діяльності правоохоронних органів республіки – і в даний, і попередній, і наступні періоди існування радянської влади. Ця діяльність, в силу її важливості для продовольчої безпеки держави та забезпечення населення продукцією сільського господарства, постійно моніторилася компатійним керівництвом та очільниками прокуратури УРСР, міністерства охорони громадського порядку УРСР, Верховного суду УРСР. Аналіз доку-

ментів свідчить, що в основному, крадіжки скоювались у невеликих розмірах окремими колгоспниками і робітниками радгоспів, але це мало достатньо масовий характер. Мали місце і групові організовані розкрадення врожаю у значних розмірах. Представники влади вважали, що передумовами цього було те, що в низці господарств республіки не приділялося належної уваги правильному добору осіб на матеріально-відповідальні посади, обліку сільськогосподарської продукції та оформленню документів на її транспортування. Причини розкрадань врожаю вони вбачали лише в кадрово-організаційних проблемах, ігноруючи соціальні. Але істотну роль у цих процесах відіграли соціально-економічні чинники: низький

рівень життя, недостатнє матеріальне забезпечення, низький рівень загальної і правової культури, зневажливе ставлення до колгоспно-радгоспної власності. Для боротьби з розкраданнями врожаю використовувалися традиційні радянські методи: репресії, проведення нарад з цього питання, залучення громадськості, профілактична робота.

Боротьба з розкраданнями врожаю у 1960-ті роки було складним та багатогранним завданням, яке потребувало спільних зусиль правоохоронних органів, сільгоспідприємств та населення. Реалізація цієї боротьби певною мірою сприяла зміцненню економічної ситуації в країні та забезпеченню продовольчої безпеки держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бандурка О. М. Секретарі, наркоми, міністри внутрішніх справ України в 1917–2022 роках. Харків : Майдан, 2022. 544 с.
2. Галузевий державний архів МВС України (ГДА МВС України). Ф. 31. Оп. 1. Спр. 1. Арк. 13–16.
3. Греченко В. А., Ярмиш О. Н. Міліція в Україні в період часткової лібералізації політичного режиму (березень 1953–серпень 1962 рр.): історико-правове дослідження: монографія. Харків : Промарт, 2024. 452 с.
4. Карний розшук України: відданість, вірність, відвага : довідково-історичне видання. / ред. І. Довгаль. Київ : Світ Успіху, 2009. 402 с.
5. Міліція України: історичний нарис, портрети, події / За заг. ред. Ю. О. Смирнова. Кол. авторів: Смирнов Ю. О., Михайленко П. П., Святоцький О. Д., Ануфрієв М. І. Київ : Ін-Юре, 2002. 888 с.
6. Печніков В. С. Є така служба... Київ : Еліт Прінт, 2011. Т. 1. Ч. 1. 585 с.
7. Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки (ЦДАГОУ). Ф.1. Оп. 24. Спр. 6017. Арк. 66–79.
8. Чернега А. П. Правове регулювання діяльності органів міліції Української РСР у 1956–1985 рр. : авторефер. дис. канд. юр. наук : 12.00.01. Київ, 2008. 21 с.
9. Semukhina O. B. & Reynolds K. M. Understanding the Modern Russian Police. Boca Raton, FL, CRC Press, Taylor and Francis Group. 2013. 337 p.

REFERENCES:

1. Bandurka, O.M., (2022.) *Sekretari, narkomy, ministry vnutrishnikh sprav Ukrayiny v 1917–2022 rokakh: monohrafiia* [Secretaries, People's Commissars, Ministers of Internal Affairs of Ukraine in 1917–2022: monograph]. Maydan. [in Ukrainian].
2. Branch State Archive of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine (SSA of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine). C.31. D.1. F.1. L. 13–16 [in Ukrainian].
3. Grechenko, V.A., Yarmysh, O.N. (2024.) *Militsiya v Ukrayini v period chastkovoyi liberalizatsiyi politychnoho rezhymu (berezen' 1953–serpen' 1962 rr.): istoryko-pravove doslidzhennya: [monohrafiya]*. [Militia in Ukraine during the period of partial liberalization of the political regime (March 1953–August 1962): historical and legal research: [monograph]. Promart [in Ukrainian].
4. *Karnyy rozshuk Ukrayiny: viddanist', virnist', vidvaha: dovidkovo-istorychne vydannya* (2009). / red. I. Dovhal' [Criminal Investigation Department of Ukraine: devotion, loyalty, courage: reference and historical edition]. Svit Uspihu [in Ukrainian].

5. *Militsiya Ukrayiny: istorychnyy narys, portrety, podiyi (2002) / Za zah. red. YU.O. Smyrnova. Kol. avtoriv: Smyrnov Yu.O., Mykhaylenko P.P., Svyatots'kyi O.D., Anufriyev M. [Ukrainian Police: Historical Essay, Portraits, Events. In-Yure].* [in Ukrainian].
6. Pyechnikov, V.S. (2011). *Ye taka sluzhba...* [There is such a service ...]. Elit Print, T. 1. CH. 1 [in Ukrainian].
7. Central State Archive of Public Associations and Ukrainian Studies (TSAGOU). C. 1. D. 24. F. 6017. L. 66–79 [in Ukrainian].
8. Cherneha, A.P. (2008). *Pravove rehulyuvannya diyal'nosti orhaniv militsiyi Ukrayins'koyi RSR u 1956–1985 rr.* [Legal regulation of the activities of the police of the Ukrainian SSR in 1956–1985: autores. dissertation. candidate of legal sciences: 12.00.01. [in Ukrainian].
9. Semukhina, O.B. & Reynolds, K.M. (2013). *Understanding the Modern Russian Police.* Boca Raton, FL, CRC Press, Taylor and Francis Group [in English].

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 14.04.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.05.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 28.05.2026